

De kinderkolonie

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Manuela Piemonte

De kinderkolonie

Vertaald uit het Italiaans door
Saskia Peterzon-Kotte

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5104 4

© 2021 Manuela Piemonte

© 2021 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,
Amsterdam en Saskia Peterzon-Kotte

Oorspronkelijke titel *Amazzoni*

Published by special arrangement with Laura Ceccacci
Agency and 2 Seas Literary Agency

Oorspronkelijke uitgever Rizzoli

Omslagontwerp Janine Jansen

Omslagillustratie © Tanya Gramatikova / Trevillion Images

Foto auteur © Luca Meola

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Bijgevolg, wanneer in latere tijden welke schrijvers dan ook over dier grootsheid verhaal doen, beschouwen mannen deze antieke vertellingen over de Amazonen als fictieve legenden.

Diodorus Siculus, *Bibliotheca Historica*

Het was de warmste dag van de hele zomer. De zon stond roerloos aan de hemel, op de binnenplaats observeerde het borstbeeld hen streng. Het driedovoudige trompetsignaal bekrachtigde het begin van de parade.

Ze marcheerden in rijen van twintig, exact een pas van elkaar verwijderd, links de meisjes, rechts de jongens. Een zee van armen en benen in uniform. Na weken van training gewend om synchroon te bewegen in de choreografie.

Identiek voor zover het oog reikte: als één lichaam deden ze een knieval, als één lichaam bogen ze, als één lichaam gingen ze uiteen en kwamen weer bij elkaar, om zich daarna als egels op te rollen. Zittend op de grond, met opgetrokken knieën, hun hoofd zo ver mogelijk tussen hun ellebogen geduwd. Een massa van puntjes die, van bovenaf gezien, van vorm en van plek veranderden om de symbolen van de macht te schetsen.

Jongetjes en meisjes van wie ze de voor- en achternaam hadden afgenomen. De allerkleinsten en vergeetachtigsten waren de herinnering eraan al kwijt, bijna alsof ze al sinds het ontstaan van de wereld in die kinderkolonie woonden, bijna alsof dat borstbeeld hen gebaard had, alsof ze waren voortgekomen uit de aarde en het niets.

Ze waren altijd deze georganiseerde groep geweest.

Dat zouden ze tot in de eeuwigheid blijven.

Door hun haar af te scheren was elk van hen ontdaan van de gelijkenis met hun ouders, hun ooms en tantes en neven en nichten, van wie alleen de grootste geluksvogels nog een foto onder hun kussen konden bewaren. De uniformplicht had het contact met de handen van de moeders en de oma's

weggenomen, die voorheen hun kleren hadden genaaid, hoe ruimvallend en armoedig die ook waren. Er was een deel verloren gegaan van het huis dat ze op een ochtend met tegenzin hadden verlaten, waarna ze de zee waren overgestoken om nu roerloos, in de zon, op de warmste dag van de hele zomer, tijdens een parade op het zand te staan.

Met hun mond dicht en een aandachtige blik, rechte schouders en een ingehouden buik, stonden de kinderen op na het horen van de trompetklanken, het teken dat de choreografie erop zat, en begonnen aan de terugmars. Daar, langs de spiegelgladde zee, liepen drie zusjes voetje voor voetje over de vloedstrook, met in hun ogen een glinstering die ze moesten onderdrukken, terwijl ze zich een dag voorstelden waarop ze niet meer hetzelfde hoefden te zijn als alle anderen, een dag waarop ze konden vluchten, misschien wel op de rug van een paard, zoals de Amazonen.

Dat zal de leraar doen tijdens de korte rustmomenten tussen de oefeningen door, aan de hand van passende voorbeelden en door middel van verhaaltjes die voornamelijk gaan over de belangrijkste gebeurtenissen, over waarden en zelfverloochening, in het huidige leven in Italië. Er zal worden verteld dat Il Duce er alles aan doet om ervoor te zorgen dat de kinderen die morgen mannen, soldaten en arbeiders van het grote Fascistische Italië zullen zijn, sterk en robuust opgroeien, en dat hij voor dat doel in duizenden kinderkolonies vele duizenden kinderen bijeenbrengt.

P.N.F. Gioventù Italiana del Littorio
(Italiaanse Jeugd van de Fascistische Partij),
Reglement van de kinderkolonies, 1938

EERST

1940

I

Daar waar *ramla* en *gazza*, het zand van de woestijn en dat van de kust, zich met elkaar vermengden, kwamen eind mei de schildpadden uit hun ei. Vlak voor zonsopkomst zaten drie zusjes gehurkt achter een duin te wachten om ze uit te zien komen.

Met slaperige ogen bekeken ze de meeuwen, die op het punt stonden om over de vloedstrook en het water te scheren, het schuim van de golven te raken en daarna weer omhoog te vliegen.

Angela, Sara en Margherita klampten zich aan elkaar vast; ze hadden een deken mee moeten nemen. Daar had Sara aan moeten denken. Die had altijd de beste ideeën.

Trouwens, ze waren nog nooit 's nachts op het strand geweest. Tot aan die dag waarop, volgens de steeds weer herhaalde rekensommetjes, de groene schildpadden geboren zouden moeten worden. Als ze groot waren en al konden zwemmen zag je ze vanaf de boten, in diep water waar je niet kon staan. Diezelfde rekensommetjes hadden de meeuwen blijkbaar ook gemaakt, want in zulke grote aantallen en zo hongerig zag je ze de rest van het jaar nooit op het strand.

Er stak een stevige wind op en ook de *gazza* werd overspoeld door golven. Links van Angela schermde Margherita haar ogen af met haar handen. Haar katoenen jurk, die ze had opgedoken tussen de oude kleren van haar zussen, bolde op als een zeil zonder schip.

Aan de rechterkant zat Sara, rank en tener. Ze was een kop groter dan haar zussen; het leek wel of mama al haar lengte in haar had gestopt, in haar botten. Ze kneep haar ogen toe en tuurde in de richting van het huis

om erachter te komen of de schokkerige bewegingen van de korenaren werden veroorzaakt door de voetstappen van hun moeder die hen kwam halen, maar in het vage schemerlicht kon ze niet veel onderscheiden op die afstand. Angela keek juist strak naar het strand, met ingehouden adem van de spanning, wiebelend op haar voeten, en hield haar handen in de zakken van haar ruwkatoenen schortjas. Met haar linkerhand omklemde ze een stoffen zak vol stenen en schelpen.

De vissers beweerden dat zonsondergang het juiste moment was om ze te zien, maar de oude schoolmeester, moge hij rusten in vrede, zei dat hij ze bij de dageraad had gezien en dat hij nooit had begrepen hoe ze, in hun eierschaal onder het zand, elk jaar weer het juiste tijdstip wisten te raden. Hij was ongetwijfeld beter te vertrouwen dan de vissers: bij elke glimlach vulde zijn gezicht zich met rimpels, hij had een geruststellende kracht in zijn stem en hij kende de Vierde Kust beter dan wie dan ook. Als jongeman was hij naar Tripoli gegaan, vlak na de Italiaans-Turkse Oorlog, maar als hij de term 'het koloniale rijk' moest uitspreken tijdens het lezen van het tekstboek, kreeg hij een hoestbui en ging verder met het volgende woord. Op een vrijdagochtend had hij een hele les besteed aan het uitleggen hoe het daar was geweest voor de komst van de Italianen, met inbegrip van voorvallen die niet in de boeken en evenmin in de filmpjes van het Luce-instituut te vinden waren, en hij had beloofd om daarna te vertellen over alle fasen van de verovering, die hij echter liever bezetting noemde. Maar drie dagen later raakte hij na afloop van de mis door een zonnesteek buiten bewustzijn en overleed binnen een week aan een duistere kwaal. De gesprekken over de bezetting stierven met hem, voor eeuwig ingesloten in een grafkist.

Het was echter onmogelijk het verhaal over de eieren bij de zee te vergeten. Sara, die had berekend hoeveel dagen het nog was tot eind mei, had gepopperd om te gaan. Papa was 's nachts met de wagen vertrokken naar Suk El Giuma, de oase van de vrijdagmarkt. Als hij er niet was stond mama altijd vroeg op om te koken voordat ze op de akkers ging werken; ze zou niet eens tijd hebben om hun afwezigheid op te merken.

Dus hadden ze zich om halfvijf's ochtends uit het raam van het kolonistenhuis laten zakken. In de bijkeuken zette mama een kom klaar om zich te wassen, met op haar lippen het gonzen van een liedje zonder woorden. Als eerste was Angela omlaag geklommen: op haar tenen wankelend op de lege wijnvaten had ze Margherita vastgepakt, en als laatste kwam Sara. Van-

af daar renden ze over het pad, langs het hoge koren, bijna zonder de grond te raken, tot het graan opeens ophield en het paadje kronkelend verder liep over het zachte zand, waarin hun voeten bij elke stap wegzakten. Alsof ze in meel liepen. Mama zei altijd weer dat het graan dat in de woestijn groeide de kracht had hen beter te voeden, maar dat het brood daarom harder was om te kauwen. Natuurlijk waren er op het Luce-bioscoopjournaal pachters te zien die het werk deden met een uiterst moderne machine die kon oogsten en dorsen tegelijk, geholpen door een stel Arabieren. Maar al beloofde de burgemeester het iedere maand, zo'n machine kwam maar niet. De verplichting om hun deel van de oogst af te staan kwam echter altijd stipt op tijd. Nog steeds trokken ze de ploeg met twee ossen: ook mama werkte op het land, naast het schoonmaken en koken, terwijl Sara en Angela voor en na schooltijd gingen hooien. De laatste tijd was het werk toegenomen en lieten hun ouders hen niet meer naar school gaan.

Toen ze liggend op het zand wachtten, was het waarschijnlijk even na vijf. De hemel was intussen veranderd: de sterren waren weg, op één na, boven de horizon, die heel in de verte fonkelde.

‘Ligt Italië daar?’ vroeg Angela.

‘Nee, dat zie je niet vanaf hier, het ligt... daarginds,’ antwoordde Sara, die naar het noorden wees, of waar ze dacht dat het noorden was.

De wind drong hun gesprek binnen, veegde de vloedstrook kaal zover het oog reikte en maakte hen sprakeloos.

‘Waar zijn de schildpadden?’ vroeg Margherita met een rukje aan Sara's arm. Die lachte, trok haar naar zich toe en zei fluisterend, alsof de meeuwen het niet mochten horen: ‘Weet je dat er in de diepe zee reuzenschildpadden leven, groter dan ons huis, groter dan het Casa del Fascio, die je in één hap opeten als ze je zien?’

‘Niks van waar, hoot,’ zei Angela. ‘Die bestaan niet.’

Margherita antwoordde met een enorme geeuw en vlijde zich tegen Sara aan. Angela klemde haar kiezen op elkaar en drukte zich plat tegen het duin, waarbij ze probeerde geen geluid te maken. Een geur die een mengeling was van afgrond en woestijn vulde haar neus, terwijl om haar heen het gekrijs van de meeuwen een koor vormde met de golven die op de kust sloegen. Toen ze opstond en een stap naar voren deed, trok haar oudste zus haar aan de zoom van haar jasshort, zodat ze weer moest gaan zitten.

‘Zachtjes, anders komen ze niet uit,’ mompelde Sara, met haar arm om

Margherita's lijfje geslagen, alsof ze bang was haar onder het zand te zien wegzakken.

'Ik keek alleen maar even,' mopperde Angela, die op haar knieën ging zitten. Ze was vies geworden en kon mama's uitbrander al horen, in het dialect dat ze hardnekkig weigerde hun te leren.

Aan de horizon begon de kleur van de lucht te veranderen, in concentrische cirkels met geel en rossig in het midden, vervolgens feloranje en uiteindelijk lila, paars en daarachter nog nachtzwart. Dat was het moment waarop, geleid door een stemmetje of gewoon gedreven door de zin om te zwemmen, de schildpadjes een voor een en daarna met zijn tweeën, drieën, vijven, tien en tegelijk tevoorschijn kwamen uit het zand, totdat het in een mum van tijd onmogelijk was ze nog te tellen.

Het was een kwestie van enkele ogenblikken: Angela legde de stenen en schelpen in de opgehouden handen van haar zusjes en samen mikten ze op de meeuwen. Hoe meer meeuwen ze raakten, hoe feller die zich op de diertjes stortten, dus ging Angela staan en schreeuwde: 'Wegwezen jullie!'

Ze schreeuwde en gooide stenen. Ze hadden er geen van allen rekening mee gehouden dat de stenen ook de schildpadjes zelf konden raken. Een paar ervan werden verbrijzeld en toen ze die roerloos zag liggen, bevroor ze in haar beweging.

Precies op dat moment hoorden ze achter zich doordringende kreten, waarin hun namen samenvloeiden tot een uitbarsting van woede en ongerustheid: het was onmiskenbaar mama's stem.

2

Na een verwijtende blik op Sara begon mama terug naar het huis te lopen. In stilte volgden ze, voorzichtig om niet te vallen, langs de rand van de greppel. Het water kwam daar omdat er kilometers buizen waren aangelegd en maandenlang was gegraven. Het was heilig, dat water, en iedereen die het zou bevuilden, zou in de hel komen, bij de ergste zondaars.

De drie zusjes liepen achter mama aan en zorgden dat ze in haar voetsporen stapten zodat ze niet zouden struikelen. Voorop liep Margherita, die met één hand mama's vingers vasthield en met de andere in haar oog wreef. Sara volgde een halve pas achter haar; haar vlecht deinend en op haar voorhoofd een rimpel van ongenoegen, en achter haar kwam Angela, die aan haar krullen trok en zich almaar omdraaide. Ze probeerde in te schatten of ze een stuk kon afsnijden tussen het koren door; met een beetje geluk zou ze zelfs geen slang tegenkomen en zou ze rechtstreeks naar het duin kunnen lopen. Ze had ze allemaal willen tellen, de schildpadden, en pas weg willen gaan nadat ze het laatste beest tussen de golven had zien onderduiken.

Ze stond stil op het erf en schudde de zoom van haar jasschort uit om de zandkorreltjes te verwijderen, want de vloer thuis was al net zo heilig als het water. Niemand mocht hem vies maken en wie dat toch deed, moest hem eigenhandig schoonmaken. De enige die nog onder die taak uitkwam, was Margherita, die de bezemsteel nog niet goed vast kon houden, maar zodra ze sterker werd, zou ook zij eraan moeten geloven.

Eenmaal binnen hing mama de rieten mand aan haar arm, legde een stapel kledingstukken op tafel en zei voordat ze naar de akkers vertrok: 'Die

moeten klaar zijn als ik terug ben. Allemaal, van de eerste tot de laatste. En vanmiddag moet de was worden uitgespoeld. Let op Margherita, voordat je het weet pakt die hem af en gaat er in haar eentje mee vandoor.’

Daarna deed ze de deur dicht, en opeens was het huis immens en stil. Angela ging al gehoorzaam zitten, met op haar schoot de rood met gouden doos met het opschrift CAFFÈ MORETTO, waar naalden en garen in zaten.

‘Wat doe je?’ vroeg Sara, die haar vingers in de teil doopte om het stof van de stenen eraf te wassen. ‘We gaan toch naar het strand?’

‘Ja, weet ik, maar... mama zei dat alles af moest.’

Haar oudste zus droogde haar handen af aan een doek, kwam dichterbij en tilde het verstelwerk op terwijl ze gekke bekken trok: een ontstelde, open mond voor de versleten, verschoten kousen, toegeknepen ogen voor de grote witte onderbroeken, een met duim en wijsvinger toegeknepen neus voor de hemden met gele zweetplekken, al roken ze schoon.

‘We gaan daarheen,’ zei ze met een gebaar naar de voordeur, terwijl ze de naaidoos pakte. ‘We zijn nog op tijd.’

Margherita klom op de stoel en daarna op tafel, waar ze op de rand ging zitten en haar benen liet schommelen. Angela probeerde een berisping te compelen, maar wist slechts een nietszeggende klank uit te brengen. Dat was wel voldoende om hun oudste zus tegen te houden, die haar hand al op de deurklink hield en nu nadenkend bleef staan. Drie weken eerder had Angela niets gezegd, hoewel Sara in de vijgenboom was geklommen om vruchten te jatten. Papa had geklaagd over nachtelijke dieven, maar uiteindelijk had hij de waarheid vermoed en had hij hen de stal in hun eentje laten schoonmaken. Dat was een ergere straf dan toen ze het jaar daarvoor een slecht rapport hadden gehad: dat was voor papa geen probleem geweest, het had geen zin om twee meisjes te laten leren, maar die vijf vijgen minder betekenden wel minder inkomsten. Mama was wel boos geworden om de slechte cijfers. Vooral op Sara. Ze zei dat de oudste het goede voorbeeld moest geven en had gedreigd dat ze in de bediening zou moeten bij een rijke familie in Tripoli. Een gesprek van lang geleden, toen hun ouders nog dachten dat ze het wel zonder hen zouden redden.

Eén blik was voldoende geweest om duidelijk te maken dat ze er genoeg van hadden.

Sara snoof, liep terug naar de tafel en schoof de doos wild van zich af.

Angela maakte hem open en gebaarde er met haar hoofd naar. ‘Schiet op.’

‘Ik heb geen zin.’

‘Ik baal er ook van. Maar ik doe het toch.’

Sara plofte op de grond en ging liggen om de wereld andersom te bekijken: Margherita’s voeten en haar mond en neus ondersteboven, en Angela’s klompen die het ritme van een denkbeeldig wijsje aangaven terwijl de draad uit het oog van de naald glipte.

‘Je moet er aan de onderkant een knoop in leggen, dan glijdt hij er niet uit,’ zei Sara.

‘Hij ging er aan de andere kant uit.’

‘Je moet hem lang houden, dan verlies je de naald niet.’

‘Jij kunt nooit je mond houden.’ Angela draaide de stoel met een ruk om en keerde haar de rug toe.

Voorbij de graan- en gerstvelden, voorbij de rijen palmen en de wegen die de woestijn doorsneden, een ochtend rijden met de wagen, lag Tripoli aan de kust. Oogverblindend wit met geel door de zonnestrallen die vanaf de zee op de gebouwen van slechts één verdieping weerkaatsten, en juist heel donker in de schaduwrijke steegjes achter de bogen die naar de soeks leidden, met hun goudsmeden, verkopers van katoenen hoeden en handelaren in zalfjes en parfums. Sara en Angela waren er maar één keer geweest en inmiddels leek het of ze het zich maar verbeeld hadden: het leven hield op bij de dorpsgrenzen, bij de gesprekken van de grote mensen en het beetje informatie dat ze meekregen van het bioscoopjournaal dat op de zeldzame dagen waarop het regende werd geprojecteerd in de zaal van het gemeentehuis en op alle andere dagen op de buitenmuur van het Casa del Fascio. Anders dan in de verhalen van de oude schoolmeester werd er op het Lucejournaal verteld dat er daar, toen de Italianen die gebieden nog niet hadden veroverd, alleen maar barbaarse gewoonten, achterstand en armoede waren. En zoals gewoonlijk geloofde iedereen dat.

Op een zondag twee weken daarvoor hadden de dorpskinderen na zo’n vertoning van het bioscoopjournaal een stripboek van *De drie biggetjes* gekregen. De eerste en enige strip die ze ooit hadden gehad. Angela en Sara hadden hem al drie keer gelezen, vooral ’s avonds, als mama sliep en papa snurkte. Ze hoopten dat hij bij terugkeer uit Tripoli nog een stripboek zou meenemen, maar het enige wat er uit zijn tas kwam was een tros bananen. Mama legde ze op de houten tafel, die eruitzag alsof hij al tientallen jaren

in gebruik was in plaats van een paar maanden. Ze pelde er een, legde hem op een bord en sneed hem in vijf stukken. Ze aten ieder een stuk, al wilde Margherita er niet op kauwen en bleef ze maar ‘nana’ zeggen, een opzettelijke verbastering van het woord, en ze moest eindeloos lachen om hetzelfde grapje.

Daarna gingen Sara en Angela de was halen, die mama ’s ochtends in de week had gezet. Die moesten ze gaan uitspoelen bij de wasplaats. Ze trokken de kleren van de wastang en wrongen ze een voor een uit. Normaal gesproken speelden ze dan altijd, door elkaar nat te spetteren of zo hard te trekken dat ze om beurten vielen, zoals bij touwtrekken, maar die dag hield Angela al na de eerste poging op.

‘Wat héb jij?’ vroeg Sara.

‘Laat me met rust. Ik ben moe.’

‘Een brave wolvendochter zeurt nooit.’

‘Het zal wel.’

Sara reageerde met een glimlach en ging fier rechtop staan, als de brave grote zus. Toen verscheen er een kuiltje aan weerszijden van haar mond, en Angela had het meteen door. ‘Je bent net als ik. Als je jukt, komt er hier een kuiltje.’

‘Ik ben niet net als jij.’

‘We zijn zussen, we zijn hetzelfde.’

‘We zijn niet hetzelfde, ik ben groter en ouder.’

Als protest zette Angela een houten kist op zijn kop die papa daar had laten drogen in de zon, klom erop en spreidde haar armen. ‘Nu ben ik de grootste.’

‘Schiet op, anders...’

Ze gingen moeizaam verder met het vullen van de mand en intussen hield een van de twee af en toe op, sprong op de kist en begon te acteren alsof ze op het toneel stond. Grote gebaren en grimassen, terwijl de ander onderschriften voor de stomme film verzoon.

Een arm voor het voorhoofd: ‘Ze kon niet meer tegen de Afrikaanse hitte.’

Handen op de wangen: ‘Niets deed nog denken aan haar roemrijke komaf.’

Een verrast sprongetje: ‘Toen kwam er een charmante prins tussen het graan vandaan.’

In werkelijkheid kwam er niets tussen het graan vandaan, behalve dan